

Riksdagens protokoll

1989/90:84

Tisdagen den 13 mars

Kl. 14.30–17.03

Protokoll
1989/90:84

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Ny ersättarordning för riksdagsledamöter

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av ny ersättarordning för riksdagsledamöter

Till valprovsningsnämnden har från riksskatteverket inkommit protokoll över beslut om ny ersättarordning för riksdagsledamöter för Arbetarepartiet-Socialdemokraterna i Kopparbergs läns riksdagsvalkrets jämte bevis för de utsedda, nämligen Per-Åke Johansson, Smedjebacken, Carin Palmcrantz, Leksand, Max Prades, Garpenberg, och Carin Runeson, Smedjebacken (alla s).

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 12 mars 1990

Stig Nordlund

/Sven-Georg Grahn

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 mars.

3 § Ledighet

Andre vice talmannen meddelade att ansökan om ledighet på grund av enskilda angelägenheter inkommit från *Gösta Bohman (m)* för tiden den 19 mars–den 19 april.

Kammaren biföll denna framställning.

Andre vice talmannen anmälde att *Mikael Odenberg (m)* skulle tjänstgöra som ersättare för *Gösta Bohman*.

Svar på frågor

Anf. 1 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Gudrun Schyman har, med hänvisning till en artikel i Svenska Dagbladet som behandlar startandet av stiftelsen Västkustens försvar, frågat mig om detta är en bra utveckling eller om jag tänker vidta några åtgärder för att förhindra att den svenska marinen på detta sätt kompletteras med privata initiativ.

Viola Claesson har frågat mig om regeringen anser att det är lämpligt att den svenska västkusten försvaras med hjälp av privatägda kustjakter.

Eftersom frågorna har samma bakgrund besvarar jag båda frågorna samtidigt.

Stiftelsen Västkustens försvar som har bildats i Göteborg har som ett av målen för sin verksamhet att "stärka försvaret av Västkusten bl.a. genom samverkan med militära och andra myndigheter". Stiftelsen avser också att anskaffa ett fartyg till Göteborgs marina hemvärn och sjövärnsskårens ungdoms- och vuxenutbildning. Stiftelsen har inga planer på eller någon avsikt att ersätta något militärt förband.

Det är givetvis inte lämpligt att organisationer utanför försvarsmakten utför uppgifter som åligger denna. Försvarsmakten har de befogenheter som behövs för ingripanden mot främmande verksamhet riktad mot Sverige. Den svenska marinen kommer inte att kompletteras med något privat initiativ. Om marinen behöver förstärkning för försvaret av västkusten kommer det att ske på det sätt som är normalt. Ett eventuellt deltagande av Göteborgs marina hemvärn i övervakningen av västkusten regleras i de instruktioner som gäller för hemvärnet.

Regeringen avser inte att vidta några särskilda åtgärder med anledning av frågorna.

Anf. 2 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret.

Upprinnelsen till min fråga är ett upprop som en privat stiftelse, som mycket riktigt heter Västkustens försvar, har publicerat i Göteborgstidningarna. En av männen bakom denna privata stiftelse är sjökapten och samtidigt chef för ett marint hemvärn.

Detta västsvenska hemvärn bildades 1981, efter det att den ryska ubåten U137 hade strandat på Blekingekusten.

Ett liknande initiativ togs vid denna tid av en direktör från mörkaste Smålands inland. Slutredovisningen av den insamlingen visade att det blev vad man kan kalla en totalflopp.

En från försvarets synpunkt mer lyckosam privat manöver stod ju Sven Hedin för på sin tid i och med det omtalade bondetågets kampanj 1914. Denna fick till resultat att pansarkryssaren Sverige överlämnades till statsmakterna. I det fallet var det fråga om ett privat initiativ med syfte att förstärka den offentliga sektorn.

Det nu aktuella initiativet – såsom det har beskrivits hittills – liknar, Roine Carlsson, inte alls bondetåget och Sven Hedins kampanj. Såsom Roine

Carlsson beskriver det är det alltså fråga om ett privat initiativ med syfte att samla in pengar från bl. a. företagen och sedan överlämna dessa till hemvärnet, vilket Roine Carlsson räknar till försvaret. Talet om att man inom stiftelsen skulle äga en kustjakt som skulle användas är tydligen inte alls sant.

Stiftelsen Västkustens försvar, som skall köpa den aktuella båten, säger att västkustförsvaret är så dåligt att sådana här initiativ är nödvändiga att ta till för att kunna genomföra bl. a. ubåtsjakter. Jag vill då fråga: Instämmer Roine Carlsson i stiftelsens kritik mot det nuvarande västkustförsvaret? Är det ett bra initiativ som den privata stiftelsen har tagit? Vill Roine Carlsson se mer av denna typ av privata initiativ med syfte att förstärka det svenska försvaret?

Anf. 3 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för samma svar som Viola Claesson tackade för. Jag skall försöka fylla på med frågor.

Jag blir inte riktigt klok på om försvarsministern anser att detta är bra eller dåligt. Det är litet kryptiskt med "å ena sidan och å andra sidan". Enligt den senaste versionen verkar det som om det är fråga om någon form av sponsringsverksamhet. Det är kanske detta det handlar om, dvs. att företagen kan sponsra försvaret, så att försvaret på så sätt kan komplettera med sådant som det inte kan få via försvarsbudgeten. Det är kanske det som är tanken. Jag vet inte.

Vad jag har undrat över är varför marinens egen ledning så entusiastiskt har mottagit detta initiativ. Denna ledning talar ju i artikeln i tidningen mycket entusiastiskt om hur bra detta är, och man beklagar att statsmakterna satsar så litet på västkustens försvar. Man säger att detta visserligen inte kan ersätta något annat, men att man ser det som ett bra tillskott.

Det har också kommit lyckönskningstelegram från höga chefer inom marinen, bl. a. Bengt Schuback, och man säger att detta känns som ett stort stöd. Jag undrar: Är det brukligt att höga chefer inom försvarets olika grenar skickar lyckönskningstelegram och är så här entusiastiska över privata initiativ? Eller är detta ett sätt att föra försvarsdebatten inom andra fora än de fora där den rätteligen borde föras? Detta skulle jag vilja få svar på.

Jag skulle också vilja fråga: Vad betyder det att stiftelsen skall få överta detta fartyg till, som chefen för marinen där nere har sagt, "ett hyfsat pris"? Det är i alla fall skattemedel det handlar om. Vad är det då för ett "hyfsat pris" som han kan lova så där på ett bräde? Vem hyfsar till det, och vilken storlek kommer det att bli fråga om på priset?

Anf. 4 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! När det gäller en eventuell anskaffning av ett av kustbevakningen uttrangerat fartyg har stiftelsen hos kustbevakningens regionledning i väst hört sig för om den tidsplan som existerar för uttrangeringen av regionens fartyg. Något löfte om att stiftelsen skall få köpa ett av dessa fartyg finns inte. Det finns speciella regler för försäljning av dessa fartyg, och de är gemensamma för hela statsförvaltningen.

Lat mig avsluta med att säga att regeringen till riksdagen har föreslagit

Svar på frågor

verksamhet och ekonomiska ramar för försvaret. Dessa förslag har riksdagen ställt sig bakom. Jag har därmed besvarat en av Viola Claessons frågor.

Anf. 5 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Ja, det här svaret kan ju tolkas som att försvaret är fullgott. Men det förekommer en kampanj, som utgår ifrån att västkustförsvaret är alltför dåligt, även om det kanske är litet överdrivet att jämföra med den kampanj som Sven Hedin bedrev på sin tid.

Guðrun Schyman och jag är intresserade av att få veta om Roine Carlsson är positiv till detta initiativ. Da kan vi förvänta oss att få se mer av den här typen av verksamhet, så att företag som får lust och har råd t.ex. kan sponsra inköp av utrangerade kustjakter och liknande.

Det är en mycket märklig utveckling, även om Roine Carlsson inte kallar det för privatisering. Jag vill gärna ha svar på frågan om hur Roine Carlsson ser på det här.

Anf. 6 GUÐRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Vi får väl ta frågorna och svaren litet pö om pö. Jag är inte heller riktigt belåten med det svar jag fick om huruvida det här är en sponsringsverksamhet som tilltalar försvarsministern.

I det svar som försvarsministern gav låter det som att den här regionchefen, Peter Örtendahl, och chefen för marinen, Bengt Schuback, har varit litet väl löshänta och släpphänta när det gäller att utlova saker som, såvitt jag förstår, inte blir möjliga att klara. Om det är på det sättet undrar jag om det är brukligt att man låter chefer inom försvaret uttrycka sig så här och gå ut och ge löften som tydligen inte kan hallas.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:428 om bistånd till Rumäniens aidssjuka barn

Anf. 7 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att inom ramen för disponibla resurser inom vårt bistånd avsätta medel för inköp av smärtstillande medel att sändas till aidssjuka barn i Rumänien.

Den svåra aidssituationen i Rumänien, som bl.a. drabbat små barn, har först nyligen blivit känd utanför landets gränser. De rumänska hälsovårdsmyndigheterna söker för närvarande i samarbete med internationella organisationer som Världshälsoorganisationen, FN:s barnfond och Röda korset kartlägga behoven och sätta i gång olika insatser. Det handlar om åtgärder alltifrån att utbilda sjukvårdspersonal och att bygga upp ett säkert system för blodförsörjning till att vidta åtgärder för att lindra plågorna för de barn som redan insjuknat i aids. En mängd insatser har redan gjorts av dessa organisationer, som alla får betydande reguljära bidrag från Sverige.

Även svenska enskilda organisationer har i sina hjälpinsatser inkluderat läkemedel, en del av dem inom ramen för de 20 milj. kr. som regeringen

anslog för någon tid sedan för akuta insatser i Rumänien. Sverige har således redan deltagit i finansiering av insatser som syftar till att lindra de aids sjuka barnens plågor.

Jag kommer också fortsättningsvis att hålla nära kontakt med de organisationer som redan är verksamma i Rumänien för att bistå inom hälsosektorn, och då inte minst vad gäller de aids sjuka barnen.

Anf. 8 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är på det hela taget mycket positivt och glädjande att Sverige, liksom andra länder och olika organisationer, gör berömvärda insatser. Nu är min fråga litet mer speciell. Den ställdes med anledning av en artikel i Svenska Dagbladet den 12 februari. Är bistandsministern beredd – så löd frågan – att skyndsamt vidta åtgärder, så att disponibla resurser av vårt utlandsbistånd används för inköp av smärtstillande medel att sändas till aids sjuka dödsdömda barn på sjukhus i Rumänien?

I det svar som statsrådet gav sägs att Sverige således redan har deltagit i finansieringen av insatser, som syftar till att lindra de aids sjuka barnens plågor. Det är ju inte något direkt svar på min fråga, och det säger inte heller varför man inte kan gå in i en konkret hjälpsituation också. Det är givetvis mycket bra att vi även är med och finansierar med hjälp av bidrag.

I dag fanns det en mycket talande artikel i Göteborgs-Posten, skriven av tidningens utsända Margareta William-Olsson. Där kan man läsa att det finns inte mindre än 13 800 barn i åldern 0–3 år på de 65 barnhusen i Rumänien. Av de barn som tillhör riskgrupperna har enligt vice hälsovårdsministern Radu Dop 14 000 HIV-testats. Men det finns 29 000 undernärda barn och över 200 000 handikappade barn, så här finns det utrymme för betydande insatser från olika länder och inte minst från Sverige.

En allvarlig sak som också tas upp i artikeln är att de hjälpsändningar som kommit till sjukhuset, från bl.a. Sverige, ännu ligger kvar och fyller flera rum i en byggnad på sjukhusområdet. Denna uppgift har lämnats av läkaren på sjukhuset i Bukarest. Vårdpersonalen fragar otaligt när sändningarna skall distribueras och får svaret av ekonomidirektören att de först måste sorteras och listas. Känner statsrådet till att distributionen är så ofullkomlig?

Anf. 9 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Statens roll i alla katastrofsituationer är huvudsakligen att finansiera de insatser som de organisationer som redan finns på plats eller som har kontakter på plats kan genomföra. Vi har i Sverige en mängd hjälporganisationer som har god erfarenhet. I Rumänien har Röda korset genom Internationella Röda kors-kommittén varit med i det mest akuta skedet. Senare har det varit Erikshjälpen och Hoppets stjärna. Det finns flera organisationer som är intresserade, så vi väntar ytterligare propäer från organisationer om bidrag, och jag är beredd att bistå dem med ytterligare bidrag. Men det är inte staten som genomför bistandsinsatserna, utan där litat vi på de enskilda organisationerna, och detta bl.a. av det skäl som Hugo Hegeland tog upp, att man måste följa upp insatserna på ort och ställe för att hjälpsändningarna inte skall bli liggande.

Det utmärkande för en katastrofsituation är ju just oordning, och det kan lätt bli så att betydande biståndsmedel finns där utan att komma till användning.

Anf. 10 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för dessa kompletterande upplysningar. Det är mycket glädjande, och vi hoppas verkligen att statsrådet kommer att kunna realisera dessa löften.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Ajournering

På förslag av andre vice talmannen beslöt kammaren kl. 14.47 att ajournera förhandlingarna till kl. 15.45 med anledning av att vice ordföranden i ANC Nelson Mandela skulle hålla ett anförande i andrakammarsalen.

7 § Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.45 under ledning av andre vice talmannen.

8 § Svar på fråga 1989/90:452 om märkning av kosmetiska preparat, som testats på djur

Anf. 11 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig när regler kommer om att kosmetiska och hygieniska preparat skall märkas med uppgift om huruvida de testats på djur.

Konsumentverket utreder för närvarande på regeringens uppdrag hur ett sådant system som Martin Olsson efterfrågar kan utformas samt hur det förhåller sig till Sveriges handelspolitiska förpliktelser.

Enligt vad jag har inhämtat kommer verket att redovisa sitt uppdrag till regeringen under april månad. Frågan är alltså inte slutbehandlad.

Anf. 12 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Wallström för det positiva svaret på min fråga. Det är viktigt att vi på olika sätt arbetar för att begränsa och efter hand helt få slut på de plägsamma djurförsöken. Som bekant sker t.ex. mycket plägsamma hud- och ögonirritationstester på djur vid testning av kosmetiska och hygieniska preparat.

Får människor ökad kännedom om att de preparat som de ämnar köpa tillkommit som resultat av mycket plägsamma djurförsök, torde många undvika att efterfråga den typen av preparat. Därigenom skulle alternativa testmetoder gynnas och djurförsöken minska.

Därför motionerade jag första gången 1984 om att det skall anges på kosmetiska och hygieniska preparat om de har djurtestats. År 1985 uttalade sig riksdagen för en sådan lösning. I samband med behandlingen av djurskyddslagen våren 1988 gjorde riksdagen ett nytt tillkännagivande om detta. Hösten 1988 fick jag svaret av statsrådet Wallström att konsumentverket skulle ges i uppdrag att utreda frågan. I somras meddelades från konsumentverket att det skulle införas varningstext på kosmetika, men det sades ingenting om djurtestuppgifter.

När jag nyligen började undersöka vad som skett med detta ärende fann jag något mycket anmärkningsvärt. I regeringens redogörelse för riksdagens skrivelser hösten 1988 – strax efter det att svaret hade lämnats – angavs nämligen att detta ärende var slutbehandlat. Så var dess bättre inte fallet.

Jag är glad över att statsrådet Wallström nu kan utlova att konsumentverket skall redovisa sitt uppdrag i var. Jag hoppas att statsrådet är pådrivande för att nå en positiv lösning som alla djurvänner väntar på. Vidare hoppas jag att varken svensk eller internationell byråkrati skall hindra detta och att statsrådet skall bidra till att övriga länder följer vårt exempel.

Anf. 13 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Det är bra att vi skall få ett förslag från konsumentverket inom kort. Enligt vad jag förstår arbetar man efter riktlinjerna att man i första hand söker få fram ett frivilligt system och ett system som inte försvårar vår handel.

Jag tycker också att det är positivt att se att man använder som en konkurrensfördel eller argument att man inte har djurtestade preparat. Jag tror att det främst är ungdomar som driver denna fråga. Det skall vi självfallet vara positiva till, och vi skall också se till att vi driver denna fråga framåt.

Anf. 14 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för denna kommentar som jag ser som positiv. Jag hoppas att det inte skall stanna vid enbart ett frivilligt system med märkning utan att vi skall kunna få fram ett obligatorium samt att internationella förpliktelser inte skall vara ett hinder för oss. Som jag sade i mitt tidigare inlägg hoppas jag att inte byråkratin, vare sig i Sverige eller i utlandet, skall vara ett hinder för oss utan att vi skall kunna arbeta för en ur djurskyddssynpunkt så bra lösning som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:450 om den maringeologiska karteringsverksamheten

Anf. 15 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Karin Falkmer har frågat mig om jag är beredd att se till att medel blir tillgängliga för drift av Sveriges geologiska undersöknings nyinköpta undersökningsfartyg M/S Ocean Surveyor.

Riksdagen ställde sig hösten 1988 bakom den av regeringen redovisade

planen för en snabbare maringeologisk kartering av vår kontinentalsöckel. För att kunna genomföra planen krävdes bl.a. att Sveriges geologiska undersökning (SGU) fick tillgång till ett för verksamheten anpassat undersökningsfartyg. Efter förslag i 1989 års budgetproposition anvisade riksdagen våren 1989 30 milj. kr. för anskaffning av ett nytt undersökningsfartyg. Det nya fartyget skulle projekteras, och en beställning skulle läggas ut på lämpligt varv. Enligt det underlag som låg till grund för riksdagens beslut om nämnda anslag beräknades leveransen av ett nytt fartyg kunna ske under budgetåret 1990/91. Den snabbare karteringen skulle därför kunna starta i och med 1991 års fältarbetsäsong, dvs. till sommaren 1991.

I samband med att SGU sommaren 1989 planerade för en varvsbeställning av ett nytt fartyg framkom det att det fanns ett mycket ändamålsenligt och prisvärt begagnat fartyg till salu. SGU köpte hösten 1989 detta fartyg, M/S Ocean Surveyor, för drygt 10 milj. kr. Fartyget byggs nu om och anpassas för den utökade karteringen. Enligt den investeringsplan som SGU har redovisat till regeringen kommer under treårsperioden 1989/90–1991/92 ca 20 milj. kr. att användas för förvärv och ombyggnad av fartyget och ca 10 milj. kr. att användas för anskaffning av den utrustning som behövs ombord på fartyget. De medel som riksdagen anslagit, dvs. 30 milj. kr., kommer således att behövas för inköp, ombyggnad och utrustning av fartyget. Enligt SGU:s plan kommer fartyget att vara färdigutrustat under budgetåret 1991/92.

Jag kan mot denna bakgrund konstatera att SGU:s maringeologiska kartering kommer att befinna sig i ett uppbyggnadsskede under de närmaste åren. Regeringen har därför i 1990 års budgetproposition inte föreslagit några medel för utökad kartering under budgetåret 1990/91. I det totala anslaget till SGU ingår dock drygt 3 milj. kr. som driftsmedel för maringeologisk kartering motsvarande dagens karteringstakt. Det bör följaktligen finnas förutsättningar för SGU att bedriva kartering med det nya fartyget under nästa budgetår. Fartyget skall därför inte behöva ligga vid kaj.

Det av regeringen till SGU föreslagna anslaget för budgetåret 1990/91 uppgår till totalt ca 99 milj. kr. Till verkets förfogande står sålunda betydande resurser. Om SGU vill utöka den marina karteringen i snabbare takt än vad som tidigare redovisats för riksdagen, bör detta kunna ske genom att verket gör omfördelningar.

Enligt regeringens planer kommer frågan om den maringeologiska karteringens fortsatta utbyggnad att tas upp till prövning i budgetarbetet inför 1991 års budgetproposition.

Anf. 16 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret. Jag måste tyvärr säga att jag är förvånad över svarets innehåll, men framför allt över denna frågas handläggning. Jag hade egentligen inte alls tänkt mig att jag skulle behöva ställa den här frågan, eftersom jag tycker att saken är så självklar

Bakgrunden är, precis som Rune Molin har sagt, ett riksdagsbeslut om en snabbare maringeologisk kartering. För att få till stånd en snabbare kartläggning av den svenska kontinentalsöckeln har man anslagit 30 milj. kr. till ett nytt undersökningsfartyg åt SGU. Tanken var att fartyget skulle byggas under innevarande år, men tack vare en liten portion tur och en stor portion

handlingskraft har SGU kunnat köpa in ett ändamålsenligt undersökningfartyg, som redan nu är färdigt att ge sig ut för karteringsverksamhet.

Genom att SGU kom över ett begagnat fartyg, som anpassats och utrustats till en kostnad av ca 21 milj. kr., har nästan 9 milj. kr. sparats åt staten. Dessutom kan det nya karteringsfartyget tas i bruk redan i sommar. Alla borde vara glada och nöjda, men tyvärr har inga driftsmedel anslagits. Utan pengar till driften kommer fartyget enligt SGU att ligga vid kaj under sin första karteringssäsong.

I stället för den snabbare karteringstakt som riksdagen har bestämt blir det i så fall ingen kartering alls. Den situationen är orimlig.

Undersökningfartyget Ocean Surveyor ligger i Värtahamnen och är klart för sitt ändamål. Anser industriministern det vara klok politik att låta ett färdigt karteringsfartyg ligga vid kaj, av den anledningen att anskaffandet av fartyget skett fortare och mer förmånligt än beräknat?

Anf. 17 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Regeringen har i 1990 års budgetproposition beräknat medel för maringeologisk kartering och för det nya undersökningfartygets kapitalkostnader, vilka uppgår till 4,5 milj. kr. Regeringens förslag till anslag gör det möjligt för SGU att bedriva kartering med det nya undersökningfartyget. Det förhållandet att regeringen inte beräknar några medel för ökade driftskostnader för budgetåret 1990/91 innebär inte att den av riksdagen godkända planen för en snabbare maringeologisk kartering försenas. SGU kan inom ramen för sitt anslag göra omprioriteringar som medför att man kan använda det här fartyget för denna verksamhet. Någon försening av den plan som riksdagen har antagit är det inte fråga om.

Anf. 18 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Låt mig läsa högt ur ett brev som har avsänts av SGU till departementet. Det heter där:

”Om medel inte anvisas till den ökade maringeologiska verksamheten i enlighet med SGU:s framställningar” – dvs. till driftsmedlen – ”innebär det att den maringeologiska fältverksamheten läggs ned under fältarbetsäsongerna 1990 och 1991 samt att den maringeologiska verksamheten går in i budgetåren 1990/91 resp. 1991/92 med ett ackumulerat negativt saldo av ca 520 kkr respektive 1.335 kkr motsvarande de kostnader som det nya fartyget för med sig oavsett fältarbete genomförs eller inte.”

Det är nämligen så att det nya karteringsfartyget har mycket dyrare driftskostnader. Det krävs alltså en utökning av driftsmedlen för att det över huvud taget skall kunna åka ut på havet.

Kommer industriministern att ta någon kontakt med SGU för att se till att driften kan säkras i sommar?

Anf. 19 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Jag anser att SGU har möjligheter att göra de omprioriteringar som är nödvändiga för att fullfölja den plan som riksdagen har antagit. Jag anser inte att det finns grund för påståendet att riksdagens plan inte skall kunna genomföras.

Anf. 20 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Om industriministern anser att det inom ramen för SGU:s normala anslag finns driftsmedel till detta fartyg, måste dessa anslag ha tagits till i överkant, och det kan inte vara en god ekonomisk politik. Jag tycker att det förefaller som om det har gått prestige i denna fråga. Man har från regeringens sida anpassat sig till den verklighet som uppkom i och med att man köpte ett begagnat fartyg och kunde spara 9 milj. kr. I det avseendet har man anpassat sig till verkligheten och alltså tillgodoräknat sig 9 milj. kr. Däremot har man inte anpassat sig till den nya verkligheten vad gäller den ökade kostnaden för att driva båten.

Anser industriministern att det eniga riksdagsbeslutet om en snabbare maringeologisk kartering, som nu enligt vad man kan se blir fördröjd, kan negligeras?

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:412 om preliminärskattetabellerna och det tillfälliga sparandet, m.m.

Anf. 21 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att den enskilde medborgaren erhåller korrekt information om vad som är skatt och vad som är tillfälligt sparande. Bakgrunden är att det tillfälliga sparandet inte redovisas separat i preliminärskattetabellerna för 1990.

Det tillfälliga sparandet för 1990 är till skillnad från 1989 års sparande knutet till den slutliga skatten. Det belopp som skall sparas kan därför inte fastställas definitivt förrän den slutliga skatten är känd. Sparbelopp som betalas löpande under 1990 är alltså preliminära.

I preliminärskattetabellerna har av flera skäl sparbeloppen bakats in i den preliminära skatten. Detta anges tydligt på tabellernas första sida. Där anges också hur den skattskyldige själv kan räkna fram det preliminära sparbeloppet. I tabellerna markeras också var gränsen går mellan sådana preliminärskattebelopp som omfattar och sådana som inte omfattar ett sparbelopp med hänsyn till att mindre inkomster är undantagna från sparandet.

Det slutliga utfallet för 1990 kommer att framgå av nästa års slutskatteseedel, och för den som då deklarerar förenklat också av taxeringsmeddelandet. Dessutom räknar jag med att riksskatteverket kommer att lämna tydlig information om sparandet när det är dags att deklarerat nästa år, så att den enskilde då lätt kan räkna fram det slutliga sparbeloppet.

Jag anser att de regler som gäller för information är godtagbara. Jag kommer inte att ta initiativ till några ytterligare åtgärder.

Anf. 22 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för vänligheten att komma hit och svara på min fråga. Jag vill genast uttrycka förhoppningen att de svar som finansministern i fortsättningen kommer att ge på frågor som vi ställer här i

riksdagen blir litet mer positiva än detta svar. I svaret sägs att det tydligt anges på tabellernas första sida hur stor skatten är och att den skattskyldige själv kan räkna fram det preliminära sparbeloppet. Men jag tycker att det är ganska nonchalant mot oss skattebetalare. Det är ungefär som att säga att det är den skattskyldiges problem att räkna ut hur mycket staten tar från den skattskyldige. Men det är väl inte den skattskyldiges problem, utan det är väl den som tar detta sparbelopp från den enskilde som borde vara skyldig att tala om hur mycket han – i detta fall staten – tar? Det tycker jag är ett minimikrav. Och det hade väl inte varit något problem att parallellt i en särskild kolumn i skattetabellerna ange hur stort sparatet är. Det tycker jag mycket väl kunde ha gjorts.

Detta svar reser en annan fråga. Föregående års tvångssparande var preliminärt. Det är rätt intressant, eftersom riksskatteverket gick ut och sade att man inte behövde ta upp detta vid deklarationen av förmögenheten i år utan att man kunde bortse från det. Men nästa gång man deklarerar, för 1990, skall detta tas upp. Finansministern säger att han räknar med att riksskatteverket kommer att lämna tydlig information om sparatet när det är dags att deklarerat nästa år, och då slipper den enskilde räkna fram beloppet. Då skall man alltså ta upp detta vid förmögenhetsbeskattningen, dvs. om man har mer än 400 000 kr., men inte i år. Det kan naturligtvis konfundera mer än en skattebetalare. Och vad säger de lokala taxeringsmyndigheterna? De kan plötsligt säga att de bör eftertaxera någon eftersom han eller hon hade preliminärt sparande året före. Och för personer med mycket stora inkomster kan det ju bli betydande belopp. Är inte detta mycket inkonsekvent, herr finansminister?

Anf. 23 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Tack för välkomsthälsningen, och tack för synpunkterna på mitt svar. Det finns skäl för och emot när man väljer på vilket sätt informationen skall lämnas. Jag har gått igenom detta från mina utgångspunkter. Jag tycker att vi som skattebetalare har möjlighet att få en tillfredsställande information om sparatet på det preliminära stadium som det befinner sig i, och vi får det definitiva beskedet på skattsedeln för den slutliga skatten. Detta tycker jag är en tillfredsställande ordning.

Anf. 24 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tycker att det är en mycket otillfredsställande ordning. Det är nonchalant att man inte klart kan tala om hur mycket som tas i tillfälligt sparande, eller tvångssparande, som den populära och adekvata benämningen är. Jag tycker att det är ett minimikrav att så sker. I stället hänförs det till den enskilde att själv räkna ut detta. Det är väl ändå otillfredsställande?

Jag kan tala om, att det faktiskt finns myndigheter som har en litet annorlunda syn och som delar min uppfattning, och det är förvånansvärt nog inte någon annan myndighet än Göteborgs kommun, eller Göteborgs stad som den nu kallas. Göteborgs stad är faktiskt så tillmötesgående att man på lönebeskedet till alla sina anställda anger hur stort tvångssparandet är. Det visar att om den goda viljan finns är detta möjligt. Och nu när Göteborgs stad har

visat att detta är möjligt, då tycker jag att staten kunde ta efter, eller hur, herr finansminister?

Anf. 25 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Det som man kan ge information om är, som jag redan har sagt, de preliminära förutsättningarna. Med den utformning som skatttabelleterna har fått kan man förhållandevis enkelt själv få en bild av hur tillståndet är. Sedan kan det definitiva beskedet ges vid ett senare tillfälle.

Anf. 26 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag har en tilläggsfråga. Nu när det preliminära sparandet, tvångssparandet, blir definitivt, oroas människor för att det i realiteten kanske är lika med skatt. Människor börjar bli mer och mer oroad för att de inte skall få tillbaka dessa tvångssparade pengar. Kan finansministern redan i dag säga att det inte råder någon som helst tvekan om att människor skall få tillbaka dessa tvångssparade pengar den dag som tidigare har utlovats?

Anf. 27 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Svaret är ja.

Anf. 28 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1989/90:434 om avdraget för räntekostnader i det nya skatteförslaget

Anf. 29 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag, mot bakgrund av den kraftiga ränteuppgången, avser att avstå från att föreslå en avdragsbegränsning för ränteutgifter eller i andra hand ta initiativ till en höjning av beloppsgränsen.

I det förslag till reformerad inkomst- och företagsbeskattning som regeringen i slutet av januari i år remitterade till lagrådet finns bestämmelser om en avdragsbegränsning för ränteutgifter i det nya inkomstslaget kapital. Förslaget går ut på att ränteutgifter först och främst skall få kvittas mot ränteinkomster. Om ränteutgifterna är större än ränteinkomsterna får skillnaden dras av i sin helhet upp till ett belopp på 100 000 kr. För barn och ungdomar under 18 år är beloppsgränsen 10 000 kr. Ränteutgifter över denna gräns är avdragsgilla till 70 %. Uppkommer det ett underskott i inkomstslaget beaktas det genom en 30-procentig skattereduktion.

En grundtanke i förslaget till nytt skattesystem är att reglerna inte skall främja lånefinansierad konsumtion. Reglerna skall också motverka skatteplanering genom bl.a. upplåning. Samtidigt skall reglerna utformas så, att boendekostnaderna inte blir alltför stora.

Bakom förslaget till ränteavdragsbegränsning ligger således en avvägning

mellan dels önskemålet att motverka länefinansierad konsumtion och skatteplanering, dels behovet att medge skattelättnader för boendet. Jag anser att den avvägning som gjorts är rimlig. Denna bedömning förändras inte av den senaste tidens räntehöjningar. Avdragsbegränsningen påverkar inte ett normalt boende.

Bestämmelserna om avdragsbegränsning är självfallet inte avsedda att justeras i takt med ränteförändringarna. Jag avser alltså inte att föreslå någon annan utformning av reglerna.

Anf. 30 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret och hälsar samtidigt statsrådet välkommen i ämbetet.

I inkomstskatteutredningen anges att avdragstaket 100 000 kr. motsvarar två makars gemensamma upplåning exempelvis till en egen villa på 1,8 milj. kr. vid en ränta på 11 %. Med den nuvarande räntan på ca 15 % blir det fria lanebeloppet ingalunda 1,8 milj. kr. utan litet drygt 1,3 milj. kr., alltså nära en halv miljon lägre.

Redan före ränteuppgången påpekade boverket i sitt remissvar att 100 000-kronorstaket borde höjas. De andra tunga remissinstanserna – riksgäldskontoret och kammarrätterna i Stockholm och Göteborg – avstyrkte förslaget. Riksbanken ansåg att förslaget innehöll många olägenheter, och riksskatteverket ifrågasatte behovet på sikt av ett avdragstak, eftersom ränteutgifternas skattemässiga värde begränsas till 30 %.

Efter remissomgången har den ändringen skett att belopp över 100 000 kr. blir avdragsgilla till 70 % – vilket statsrådet nyss angav. Inkomstskatteutredningen hade inte tänkt sig någon avdragsrätt alls.

I lagrådsremissen heter det:

”Det är särskilt angeläget att avdragsbegränsningen utformas så att ränteutgifter för boende och liknande ändamål kan finansieras på ett rimligt sätt.”

En naturlig följdfråga är då hur högt finansministern anser att räntan kan stiga innan ett ingrepp är motiverat.

Anf. 31 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Förslaget i lagrådsremissen är en modifiering av utredningens förslag. I det har synpunkter tillgodosetts, och det innebär, som jag sade, en avvägning mellan olika intressen. Det är viktigt att skattesystemet är utformat på ett sådant sätt att det främjar arbete och sparande. Jag tycker att den avvägning som har skett är rimlig.

Anf. 32 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag kan förstå att man tyckte det på regeringshåll när räntan var 11 %. Nu är den väsentligt högre. Som jag sade nyss innebär det att det blir en halv miljon lägre fritt belopp för två makar som skall låna på en villa. Jag beklagar att jag inte kan få svar på hur mycket finansministern anser att räntan bör stiga, innan ett ingrepp är motiverat.

Jag vill gärna papeka en annan nackdel med avdragstaket: det begränsar tillgången till riskvilligt kapital i näringslivet. Det animerar inte en villaägare

att belåna sin villa för att använda dessa pengar för investeringar. Det är en nackdel som jag tycker att finansministern kunde kommentera.

Anf. 33 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Jag vill inte ge mig in i några räntespekulationer. Jag tror att Wachtmeister har förståelse för det. När det gäller att få tillgång till riskvilligt kapital är det av största vikt att sparandet ökar. Det är min bedömning att vi med det nya skattesystemet får den stimulans till arbete och sparande som är så utomordentligt viktig för att få vår ekonomi i bättre balans.

Anf. 34 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Självfallet har jag förståelse för att finansministern inte vill gå in i en diskussion om räntespekulationer, även om det i dag i dagspressen står angivet att finansministern inte anser att ett högt ränteläge är bra för anpassningen av vår ekonomi. Jag tycker ändå att det hade varit bra om finansministern hade kunnat trösta de många villaägare som nu kan få svårigheter genom att säga att finansministern är beredd att se över förslaget, om det visar sig att det får alltför orimliga konsekvenser.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:439 om vinningsrekvisitet i miljöskyddslagen

Anf. 35 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig om det inte finns skäl att agera snabbare och redan nu ta bort vinningsrekvisitet ur miljöskyddslagen.

Utredningen om miljövärdens organisation gjorde en grundlig genomgång av vilka sanktionsmöjligheter som finns mot miljöbrottslighet och andra åsidosättanden av miljöskyddslagen. Utredningen konstaterade att de problem som finns inte beror på att det råder brist på sanktionsbestämmelser i lagstiftningen men förordade ändå en genomgripande översyn av den svenska miljöstraffrätten bl.a. av det skälet att bestämmelserna lappar över varandra. Regeringen tillsatte därefter den 11 maj 1989 en utredning med syfte att åstadkomma skärpningar av miljöskyddslagstiftningen. Av utredningsuppdraget framgår att en av de viktigaste uppgifterna för kommittén är att överväga hur samspelet bör vara mellan de miljörättsliga reglerna och sanktionsreglerna för att insatserna mot överträdelser skall kunna göras bättre. Kommittén skall lägga fram ett principbetänkande senast den 1 februari 1991.

Mot den nu angivna bakgrunden anser jag att ingenting står att vinna med att forcera fram ett ställningstagande i fråga om vilka regler som skall gälla som förutsättning för påförande av miljöskyddsavgift eller annan sanktionsavgift. Tvärtom ligger det i allas intresse att kommittén får göra en samlad bedömning av hur de framtida reglerna bör vara för att åstadkomma att sanktionsmöjligheterna blir effektivare. Därigenom skapar vi också goda

förutsättningar för att få ett sanktionssystem som håller för det miljöarbete som vi har framför oss.

Prot. 1989/90:84
13 mars 1990

Svar på frågor

Anf. 36 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för att hon tagit sig tid att komma och svara på dagens enda fråga på miljöområdet. Svaret var det jag var oroad för att få, nämligen att statsrådet hänvisar till pågående utredningar. Medan detta utredningsarbete pågår händer det ena efter det andra. Jag har i min fråga tagit upp vad som hänt nere i Landskrona med Scandust. Företaget går fritt trots att företaget bevisligen släpper ut cyanid.

Från folkpartiet har vi sagt så här: Det går att jämföra överträdelse av miljöskyddslagen med fortkörning. Om man åker bil och kör för fort, får man böta oavsett om man orsakar skada eller inte. Är det inte rimligt att ha samma synsätt på miljöskyddsområdet?

Nu hänvisar som sagt statsrådet till en ny utredning. Den skall komma, och det skall bli ett principbetänkande. Sedan kommer remissförfarandet och detaljutredningar. Detta tar tid. Är det ändå inte, statsrådet, rimligt att bryta ut den här delen? Är det möjligen så att statsrådet fortfarande känner den förkärlek för vinningsrekvisitet som jag tycker mig ha märkt vid flera tidigare diskussioner kring denna fråga? Det är ju inte första gången som vi debatterar vinningsrekvisitet.

Anf. 37 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Är det inte tvärtom så att det finns andra möjligheter som nu tillämpas just i det här fallet, Lars Ernestam? Bakgrunden är ju att naturvårdsverket begärde hos koncessionsnämnden att Scandust skulle betala miljöskyddsavgifter, därför att företaget hade överträtt sina villkor. Koncessionsnämndens beslut grundar sig på det faktum att det inte var Scandust utan ett annat företag, nämligen SKF, som hade haft ekonomisk fördel av vad som hänt. Då kunde man inte med tillämpande av lagen ingripa. Det här har naturvårdsverket inte överklagat. Men – detta är det viktiga – det pågår nu en rättegång där åklagaren har yrkat att Scandust skall betala företagsböter för sina villkorsbrott. Det här är ett relativt nytt institut som påföljd och har den stora fördelen jämfört med miljöskyddsavgifter att det inte behöver föreligga någon ekonomisk fördel för att företagsböter skall kunna utdömas, dvs. just det som Lars Ernestam säger sig vilja uppnå.

Jag skall naturligtvis inte kommentera den pågående rättegången, men jag vill påpeka att det alltså finns möjligheter att ingripa på ett sätt som skulle var mera effektivt. Nu är Scandustärendet väldigt komplicerat och bekymmersamt på många sätt. Det är ett elände, om jag får använda det ordet. Det förekommer olika rättegångar därför att de gärningar som det är fråga om avser olika tider och olika ansvariga personer.

Allra sist – och det vill jag understryka: Avsikten är att den lag vi kommer att få skall vara betydligt effektivare än den som vi har haft i det förflutna.

Anf. 38 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag delar i och för sig statsrådets uppfattning att miljölagstiftningen över huvud taget är komplicerad och överlappande. Statsrådets

redovisning här visar hur problemen många gånger ligger. Men jag har den uppfattningen att just vinningsrekvisitet är en bit som man ändå skulle kunna byta ut. Det vore rimligt här. Jag tror att väldigt många människor tycker, att om ett företag släpper ut mer än det har rätt till, skall företaget ta ansvar för det. Det behöver man inte göra i dag. Då tycker jag faktiskt att den här biten, oavsett vilken lag vi kommer att få, redan nu skulle kunna bytas ut och redovisas som en förändring i miljöskyddslagen.

Anf. 39 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Detta är inte en korrekt beskrivning av verkligheten. Min beskrivning av det åtal som pågår visar att det finns andra möjligheter att ingripa utan att någon skall kunna utnyttja vinningsrekvisitet. Riksdagen har ju för två år sedan på regeringens förslag skärpt lagstiftningen och tillämpningen av lagen på ett flertal punkter, bl.a. så att man nu när det gäller allvarliga brott måste döma till fängelse. Vi har under den tid som har förflutit sedan dess fått uppleva att kontrollen har blivit strängare, att åtal har blivit vanligare och att domar har blivit strängare. Men vi har en restpost från det förflutna som det är väldigt besvärligt att hantera. Det är just därför som lagstiftningen nu skall skärpas.

Anf. 40 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag kan ändå konstatera att av statsrådets redogörelse framgår att det i dag är ganska komplicerat att ställa ett företag till ansvar. Hade det funnits klara och enkla regler, hade det varit mycket enklare – det är fortfarande min uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1989/90:448 om besiktning av vilt som överlättes av jakträttsinnehavare

Anf. 41 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Olle Östrand har frågat mig om jag är beredd att medverka till att föreskrifterna för köttkontroll får en sådan utformning att en jakt-rättsinnehavare har möjlighet att utan påföljd överlåta obesiktigat kött från eget jaktområde till utomstående.

Riksdagen beslöt våren 1989 att lagen om köttbesiktning skall upphävas per den 1 juli 1990. Denna ersätts med föreskrifter för köttkontroll som meddelas med stöd av livsmedelslagen. Enligt 28 § denna lag får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om köttbesiktning för kött från olika djurslag i den utsträckning som det behövs från hälso- eller näringssynpunkt. Regeringen kommer under våren 1990 att lämna bemyndigande till statens livsmedelsverk att meddela närmare föreskrifter om köttbesiktning. Jag vill understryka att detaljföreskrifterna, liksom tidigare, måste utformas så, att hälsosynpunkterna vägs mot det ingrepp som föreskrifter kan innebära för den enskilde. Regeringen har i sin proposition om livsmedelskontroll våren 1989 uttalat att reglerna om köttkontroll

inte får motverka en positiv utveckling av köttanteringen i glesbygdsområdet. Nya regler bör leda till förenklingar och inte till en ökad byråkratisering.

Jag har från livsmedelsverket fått veta att innehållet i de nya köttkontrollreglerna skall kunna tillgodose Olle Östrands önskemål. Eftersom reglerna håller på att utarbetas kan jag inte i detalj redovisa deras innehåll.

Prot. 1989/90:84
13 mars 1990

Svar på frågor

Anf. 42 OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för ett mycket positivt svar.

Jag framställde min fråga efter att ha erfarit att livsmedelsverket avsåg att skärpa de regler som gäller för hanteringen av älgkött. Det handlar då om regler som redan i dag är helt orimliga.

Det är ju i första hand jägaren själv som tar hand om sitt älgkött för att använda detta i det egna hushållet. Därför framstår det för den enskilde som helt orimligt – det strider mot det allmänna rättsmedvetandet – att det skulle betecknas som en straffbar handling om man råkar sälja eller skänka bort en bit obesiktigat älgkött till en god vän eller till släktingar. Det är ju t.ex. fullt acceptabelt att skänka bort en rådjursstek, en hare eller vad det nu kan vara. Men sådana är de regler som gäller i dag.

Däremot kan jag – jag är alltså själv älgjägare – bjuda hem vänner och släktingar på obesiktigat älgkött. Dessa bestämmelser är naturligtvis helt orimliga.

Under mina 20 år som älgjägare har jag gjort mig skyldig till åtminstone en brottslig handling varje år. För mig har det nämligen varit naturligt att exempelvis ge mina barn, min mor eller min svärmor litet älgkött. Jag vet dock att jag är i synnerligen gott sällskap. Jag tänker då på övriga älgjägare i vårt land. Det är ju omkring 250 000 jägare som varje år sitter på pass ute i skogen. Alla får inte skjuta älg. Men det gäller i varje fall många. De flesta skänker bort ett eller flera kilo kött till goda vänner och bekanta.

Självfallet skall man ha respekt för lagstiftningen. Men samtidigt skall lagstiftningen övervakas på ett rimligt sätt. Den möjligheten är mikroskopisk i det här fallet.

Jag – och jag tror att jag också kan tala för övriga älgjägare i vårt land – är således mycket tillfredsställd med svaret. Jag utgår från att reglerna i fortsättningen tillämpas på ett sådant sätt att man känner att man kan leva upp till dem och att de upplevs som tillfredsställande.

Ännu en gång tackar jag för svaret.

Anf. 43 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag har förståelse för den reaktion som Olle Östrand här har gett uttryck för. Av ett inslag i radion vet jag att det är flera som har reagerat på liknande sätt. Under hand har jag tagit del av livsmedelsverkets synpunkter. Dessa går icke i den riktning som man skulle kunna tro efter att ha lyssnat till det här radioinslaget. Det skall tvärtom bli förenklingar i förhållande till dagens situation.

Anf. 44 OLLE ÖSTRAND (s):

Herr talman! Ännu en gång vill jag uttrycka min tillfredsställelse över svaret. Det är få frågor som upprör så mycket, som väcker så starka känslor,

som just frågor som gäller jakt. Det märker jag varje gång som det kommer tillkännagivanden som retar jägare. Då går telefonen varm – så även i det här fallet. Jag är alltså mycket tacksam för det positiva svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1989/90:449 om kompensation till mjölkproducenter inom stödområdet

Anf. 45 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Bengt Rosén har frågat mig om producenterna inom stödområdet kommer att få någon kompensation för den sänkning av producentpriset på mjölk inom stödområdet som har skett sedan tvåprissystemet på mjölk avskaffades.

Bengt Rosén hävdar i sin fråga att mjölkprissänkningen inom stödområdet är ca 25 öre/liter.

Statens jordbruksnämnd följer utvecklingen av mjölkproduktionen och mjölkpriserna i landet. Detta sker i syfte att se om avskaffandet av tvåprissystemet får negativa effekter för de mindre producenterna och producenterna i norra Sverige och om det är nödvändigt att vidta särskilda åtgärder för att stödja dessa grupper. Hittills har jordbruksnämnden inte konstaterat några anmärkningsvärda förändringar vare sig i prisutvecklingen eller när det gäller de mindre producenternas situation. Det genomsnittliga avräkningspriset på mjölk har under tiden sista kvartalet 1988–sista kvartalet 1989 minskat med ca 10 öre/kg i genomsnitt för hela landet. Inom mejeriföreningarna i norra Sverige har priserna under samma period minskat med i genomsnitt 5 öre/kg.

Prissänkningarna beror bl.a. på att mejeriernas kostnadsökningar har tagits ut genom sänkningar av priset till producent då de reglerade priserna på jordbruksprodukter, som en följd av GATT-överenskommelsen i april 1989, är frysta. I slutet av förra året betalades en av riksdagen beslutad kompensation till jordbruket, bl.a. i form av ett bidrag per djur till mjölkproducenter. I bidraget ingick även kompensation för förädlingsindustrins kostnadsökningar. I norra Sverige genomfördes även höjningar av det särskilda prisstödet genom ett bidrag per djur.

De båda höjningarna innebar sammanlagt att mjölkproducenterna i norra Sverige fick ett bidrag på mellan 1 054 och 2 193 kr. per mjölkko beroende på i vilken del av området som företaget fanns.

För de mindre producenterna kan denna ersättningsform dessutom innebära en större kompensation än vad som skulle ha blivit fallet om den hade utgått via produktpriset, eftersom avkastningen per djur i de mindre företagen i många fall är lägre än genomsnittet.

Sammanfattningsvis anser jag att det för närvarande inte är nödvändigt att vidta särskilda åtgärder för producenterna i norra Sverige. Statens jordbruksnämnd följer dock utvecklingen noga för att vid behov kunna föreslå åtgärder.

Anf. 46 BENGT ROSÉN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

När jag under det senaste halvåret besökt lantbrukare inom stödområdet har jag fått uppgifter om att det alltsedan tvåprissystemet avskaffades rör sig om en prissänkning om runt 25 öre/kg. Men jordbruksministern redovisar här att det i stället skulle röra sig om ungefär 5 öre. Jag vet inte om denna skillnad beror på att jämförelsen gäller olika kvartal.

I varje fall är jag tillfredsställd med jordbruksministerns påpekande om att statens jordbruksnämnd nog följer utvecklingen. Vi vet ju, och det gäller samtliga partier, hur oerhört betydelsefull mjölkproduktionen är inom stödområdet och hur mycket jordbruket i allmänhet betyder ur regionalpolitisk synpunkt men också för beredskapen och turismen i norra Sverige.

I det betänkande från jordbruksutskottet som låg till grund för riksdagens beslut våren 1988 – det var då som beslut fattades om avskaffandet av tvåprissystemet – sägs det att målsättningen är att vi skall försöka uppnå de produktionsvolymerna som fanns inom stödområdet 1984. Vi vet ju att det sedan dess har skett en rätt kraftig reduktion.

Jag vill passa på och fråga jordbruksministern om denna målsättning fortfarande gäller för regeringen, dvs. att vi skall tillbaka till 1984 års nivå när det gäller mjölkproduktionen inom stödområdet.

Anf. 47 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! På den sista tillägsfrågan svarar jag som jag tidigare har svarat: Självfallet är det regeringens målsättning att sträva efter att uppnå de mål som riksdagen har satt upp. Det gäller även i denna fråga. Men samtidigt understryker jag, liksom jag tidigare har gjort, att det inte gör saken enklare att det är som gällde för riksdagens produktionsmål för norra Sverige var det år då överskottet var som störst. Förvisso gör det att det blir svårare att uppnå det uppsatta målet. Vi arbetar ändå i den riktningen, väl medvetna om att det inte är en lätt uppgift.

Som kommentar till Bengt Roséns ursprungliga fråga vill jag säga att det finns en säsongvariation på mjölkpriserna. Genom den s.k. säsongprissättningen finns det ett tillägg som varierar med 37 öre – man kan jämställa kilo och liter; resultatet blir ungefär detsamma i det här fallet. Variationerna säsongvis kan alltså vara upp till 37 öre. Det är möjligt att Bengt Roséns exempel inkluderar en säsongvariation. Men på årsbasis blir det fråga om 5 öre i norra Sverige. I någon förening – jag tror det var i Norrbottens län – blev det t.o.m. en ökning med 2 öre. I Norrmejerier blev det en minskning med 7 öre, i Värmlandsmejerier en minskning med 5 öre, och i genomsnitt är det alltså en minskning med 5 öre.

Som jag nämnde i svaret skall man då komma ihåg följande. Mejerierna har här kompenserat sig genom att sänka producentpriset, men bönderna har fått en utbetalning av bidrag som i sig innesluter en kompensation för just mejeriernas kostnadsökningar. Man kan alltså inte bara se på prissänkningen.

Jag är överens med Bengt Rosén om att det finns goda skäl för jordbruksnämnden att som hittills nog följa utvecklingen och att vidta åtgärder, om en mer negativ utveckling än hittills skulle komma till stånd.

Anf. 48 BENGT ROSEN (fp):

Herr talman! Jag är också medveten om att priset när det gäller all mjölkproduktion i landet har säsongvariationer. På grundval av de uppgifter jag har fått har jag försökt se till att de exempel som jag gav inte inkluderade säsongvariationer. Men det är möjligt att mina sagesmän har överdrivit något.

Jag är tacksam för svaret och över att regeringen låter jordbruksnämnden nog följa utvecklingen. Det är oerhört viktigt att vi har kvar mjölkproduktionen i varje fall på dagens nivå inom Norrland – annars är det risk att mejerierna inte får tillräckligt underlag, och då kan produktionen snabbt rasa.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1989/90:454 om bedömningen av riskerna med odling av gentekniskt förändrade växter

Anf. 49 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karin Starrin har frågat mig vilken kompetens lantbruksstyrelsen har att genomföra riskbedömningar beträffande tillstånd för odling av gentekniskt förändrade växter.

Lantbruksstyrelsen är central förvaltningsmyndighet bl.a. för frågor om lanthuset, trädgårdsnäringen och växtskyddet och har även hand om frågor om miljövärd inom jordbruket.

Regeringen inför den 1 april i år i växtskyddsförordningen (1972:319) kravet att den som odlar gentekniskt förändrade växter i växthus eller utomhus skall ha tillstånd för verksamheten. Styrelsen har enligt förordningen att pröva dessa frågor efter samråd med delegationen för hybrid-DNA-frågor och statens naturvårdsverk. Vid prövningen skall särskilt beaktas att odlingen inte får innebära risker för omgivningen eller för miljön eller risk för utarmning av den genetiska mångfalden.

Den samlade kunskapen på detta område finns i dag inte hos en enda myndighet. Den finns främst hos delegationen för hybrid-DNA-frågor, statens naturvårdsverk och lantbruksstyrelsen. Lantbruksstyrelsen är den myndighet som i dag har den största kompetensen på växtodlingsområdet. Regeringen har därför lagt ansvaret på lantbruksstyrelsen.

Enligt vad jag har erfarit har till lantbruksstyrelsen redan kommit in en ansökan om tillstånd att under 1990 i fält pröva en växt som modifierats med hjälp av genteknik. Ansökan har, förutom till dem som styrelsen har samrådsskyldighet med, remitterats till ett flertal myndigheter och organisationer där kompetens finns i de olika avseenden som är relevanta för en riskbedömning. Styrelsen kommer således att få in ett brett beslutsunderlag, vilket bör möjliggöra en omdömesgill hantering av dessa ärenden.

Anf. 50 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag vill också passa på att tacka för en utsökt middag i söndags.

Det är en mycket intressant konferens som nu pågår i Sollentuna – den

visar verkligen bredden i de här frågorna. Jag tycker att det är mycket angeläget att vi i den här situationen verkligen markerar att Sverige tar initiativ och i vilken riktning de går. Regeringen har nu också, på grundval av bl.a. motioner, tagit initiativ.

Jag tolkar svaret så, att jordbruksministern bedömer att lantbruksstyrelsen har kunskap på det här området – den är inte samlad just där, utan man har också kunskapen hos andra angivna myndigheter att tillgå. Min följdfråga så här med en gång blir då: Anser jordbruksministern att lantbruksstyrelsen har kapaciteten och de ekonomiska möjligheterna att leva upp till det bemyndigande man har fått? Vilka kriterier gäller för riskbedömningen? Hur skall vi veta att vi nu kan odla de här nya produkterna, det här nya livet som man skapar på växtsidan?

Jag har flera gånger tidigare fått svar på det av jordbruksministern – han har då hänvisat till att växtskyddslagen genom sina bestämmelser täcker det och att vi på detta sätt kan veta att kriterierna uppfylls. Men jag vet också att många hävdar att det inte är tillräckligt utan att vi måste komplettera växtskyddslagen. Anser jordbruksministern att det behövs?

Anf. 51 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det här är egentligen två frågor. Den ena gäller det som Karin Starrin frågat om, nämligen lantbruksstyrelsens möjlighet att göra en bedömning av de ansökningar som nu kommer in inom ramen för de lagar som vi i dag har. Där har jag givit svaret att jag anser att lantbruksstyrelsen har den möjligheten.

Lantbruksstyrelsen kan köpa kompetens, och man kan, om man anser att det är nödvändigt, lägga ut forskningsuppdrag – man kan använda forskare i SLU och man kan ta fram forskningskompetens genom naturvårdsverket, genom hybrid-DNA-delegationen eller på annat sätt. Möjlighet att göra bedömningar inom ramen för nuvarande lag finns alltså hos lantbruksstyrelsen. Man har självfallet också ekonomiska möjligheter att genomföra detta.

Mer konkret frågar Karin Starrin om kriterierna. Det gäller den raps som man redan tidigare, vid ett försök förra året, bedömt. Där fick man två forskarutlåtanden.

I det ena underströks att det rörde sig om modellexperiment där man önskade lära sig överföringstekniken. Man bedömde att dessa försöksobjekt var helt harmlösa. De försiktighetsåtgärder som man ville vidta tog inte sikte på det här speciella fallet utan hade en principiell uppläggning. Det fanns all anledning att rekommendera att fältprovningen fick utföras när det gällde de modellexperiment som det här var fråga om för att därigenom kunna öka både växtförädlarnas och samhällets erfarenheter och rutin vid hantering av transgena växtprodukter. Så hette det i det ena utlåtandet.

I det andra utlåtandet underströks det att den planerade försöksodlingen av raps med modifierade lagringsproteingener kunde ske utan risk under de förutsättningar som angavs i ansökan. Det är alltså de specifika kriterier som Karin Starrin frågade om.

Karin Starrin ställde vidare frågan om det här är ett bra system för framtiden. Nej, det är det inte. Vi kan hantera de här begränsade försöken i Sverige nu, men det är naturligtvis inte tillfredsställande att inför en utveckling

som går mycket snabbt lita till gamla lagsystem. För att just ge möjlighet till bedömning av nya, framtida system har också mitt departement gjort en utredning, som nu är ute på remiss.

Anf. 52 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Det är just den utredningen som nu ligger till grund för att man använder sig av det bemyndigande som riksdagen har givit regeringen. Utredningen har så att säga redan nu fått konsekvenser. Vi hoppas naturligtvis att vi vad det lider skall få se mer konkreta resultat av utredningen i form av en proposition.

Men jag vidhåller att det känns som om regeringen inte tog tillräckligt kraftfulla initiativ när man inte lägger fast vilka kriterier som måste vara uppfyllda utan bara hänvisar till praxis från vissa försök som företagits. Visst hade det väl varit en styrka att veta att de och de kraven måste vara uppfyllda innan man får tillstånd. Det är det jag saknar.

Anf. 53 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag menar att vi får ett underlag för det när regeringen återkommer till riksdagen med förslag på grundval av den utredning som nu har sänts på remiss och de remissynpunkter som vi hoppas få in. Vi gör en mycket bred remissgenomgång av de här frågorna.

Jag menar att det i utredningen inte alls råder någon oklarhet om kriterierna. Det är olika typer av kriterier, som också kräver olika slag av hantering. Dels handlar det om renodlat etiska frågeställningar som gäller exempelvis transgena överföringar i fråga om människor, mänskligt liv, fosterdiagnostik, det mänskliga genomet, osv. Mycket av detta är renodlat etiska frågor, där beslut skall fattas och i vilka det också i parlamentarisk ordning kommer att läggas fram förslag till riksdagen.

Andra frågor är mer en blandning av etiska överväganden och allmänpolitiska mål. Ett viktigt mål är t.ex. att ha en genetisk mångfald i vår natur. Detta är ett mål som också måste komma med i bedömningen.

Min taletid håller på att gå ut, herr talman, men eftersom det är en stor fråga som Karin Starrin har tagit upp vill jag också nämna en tredje faktor som är viktig i sammanhanget, nämligen miljöriskbedömningar, som är av litet annan karaktär.

Anf. 54 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Biotekniken totalt sett är en mycket stor och konkret fråga. Det vi så att säga nosar på i dag är just det bemyndigande som lantbruksstyrelsen har fått när det gäller växter.

Jag vill ändå hävda att växtskyddslagen, som man nu refererar till, inte är komplett och att den inte ger den säkerhet som vi ändå anser oss behöva ha för att känna att vi har kontroll över denna utveckling. Detta hävdas också från naturvårdsverket. Man har från naturvårdsverket i olika yttranden sagt att man efterlyser en översyn av just växtskyddslagen och att man bedömer en sådan vara nödvändig för att lagen skall bli komplett på växtsidan. Vi kan ju i dag koncentrera debatten på just frågan om växterna.

Jag menar att vi, utifrån det svar jag har fått i dag, inte kan känna att vi totalt sett har en tillfredsställande kontroll när det gäller just denna fråga.

Anf. 55 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag är av en annan uppfattning i frågan. Detta är en mycket ny teknologi, en mycket ny forskningsinriktning. Det är fråga om ett 80-talsfenomen.

Vi har kontroll över de mycket få fall av försök som förekommer i Sverige, och denna utredning ger också klart besked om detta. Men det innebär inte att vi kan leva med dessa gamla regler i en framtid där denna forskning kan expandera mycket kraftigt. Det är också av denna anledning som utredningen föreslår helt andra kontrollsystem för framtiden.

Jag tror att vi är överens om att dagens kontrollsystem och dagens kriterier inte räcker till för framtiden. De räcker emellertid till för de begränsade försök som förekommer i Sverige i dag.

Anf. 56 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag kan hålla med jordbruksministern om att vi naturligtvis mycket snart kommer att behöva den proposition som skall grunda sig på resultatet från den nu sittande utredningen.

Jag menar att vi har någorlunda kontroll över de få fall av försök på detta område som vi känner till i dag. Men det är just där diskussionen för närvarande befinner sig. Vi vet att det här kommer att bli fråga om en mycket snabb utveckling. Och vi efterlyser att riksdag och regering skall ta initiativ och även ha kontroll över utvecklingen på detta område. Vi skall alltså ligga före. Detta är vårt samlade ansvar.

Jag får nöja mig med det svar jag har fått i dag, i vilket jordbruksministern säger att han bedömer att lantbruksstyrelsen har denna kompetens och även har, eller förmodligen kan komma att få, de resurser som är nödvändiga för att kunna leva upp till det bemyndigande som man har fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på frågorna 1989/90:451 och 453 om regeringens ställningstagande till EG-kommissionens förslag om patent på liv

Anf. 57 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Gudrun Schyman och Karin Starrin har ställt frågor till statsrådet Gradin rörande ett beslut att inte lämna ut en allmän handling.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna.

Den handling som frågorna gäller innehåller en redovisning av synpunkter under hand som EFTA-ländernas experter på bioteknikfrågor lämnat på EG-kommissionens förslag till direktiv rörande rättsskydd för biotekniska uppfinningar. Handlingen innehåller alltså inte några ställningstaganden från den svenska regeringens sida. Den 14 april 1989 överlämnades hand-

lingen av EFTA:s expertgrupp till EG-kommissionen som ett led i det meningsutbyte som pågår mellan EFTA och EG i olika frågor.

I januari i år begärde en representant för Centerns ungdomsförbund att få ta del av yttrandet. Regeringen beslutade den 25 januari att avslå framställningen. Skälet till detta var att handlingen innehåller uppgifter som omfattas av utrikessekretessen.

Till Karin Starrin vill jag tilläga att en av rättscheferna i mitt departement har förklarat dessa förhållanden i ett brev till den företrädare för Centerns ungdomsförbund som begärde att få del av handlingen. Denne inbjöds samtidigt att ta kontakt med departementets tjänstemän för upplysningar i frågan och för information om det pågående arbetet med rättsskydd för biotekniska uppfinningar.

Med anledning av Gudrun Schymans fråga vill jag stryka under vad jag har sagt vid upprepade tillfällen: jag välkomnar en bred politisk diskussion om patent och bioteknik. Det förhållandet att regeringen på grund av innehållet i sekretesslagen har ansett sig förhindrad att lämna ut en EFTA-handling påverkar självfallet inte denna inställning. Jag vill också erinra om att den svenska delegationen i EFTA:s parlamentarikerkommitté har möjlighet att ta del av de aktuella uppgifterna.

Anf. 58 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret. Nu inställer sig genast en rad nya frågor.

Först vill jag påpeka att det är flera som har reagerat på dessa uppgifter i samband med att de kom fram. Själv läste jag om dem i Ny Teknik för bara någon vecka sedan. Det finns också ledamöter i parlamentarikerkommittén som har reagerat, uttryckt sin förvåning och sagt att de inte känner till detta.

Detta blottar efter vad jag förstår ett problem, nämligen att man måste veta vilka handlingar man skall begära. Hur skall man veta det när de från början är hemligstämplade? Detta blir som jag ser det ett svårt dilemma.

Justitieministern säger att redovisningen bara ger "synpunkter under hand" och inte några ställningstaganden. Man undrar då vad det är för "synpunkter under hand" som inte är ställningstaganden. Är det fråga om en redogörelse för de olika uppfattningar som finns i de olika partierna? Sådana olika uppfattningar finns ju i denna fråga i förhållande till EG-kommissionens förslag. Om det är detta som avses, vad är det i så fall som är så märkvärdigt med det? Detta är ju väl känt genom de motioner vi har väckt. Vad är alltså ställningstagande och vad är synpunkt? Det måste ju vara en ganska svår fråga att reda ut.

Justitieministern säger vidare i sitt svar att hon välkomnar en bred politisk diskussion och att det förhållandet att dessa handlingar är hemligstämplade inte har någon betydelse i sammanhanget. Det är möjligt att det inte påverkar justitieministerns privata uppfattning om detta, men det måste ju försvåra en bred politisk diskussion i denna fråga. Ätminstone är detta min uppfattning. Jag vet inte om justitieministern tycker att det hemligstämplande som pågår på något sätt underlättar en bred politisk diskussion.

Jag skulle gärna vilja ha litet synpunkter på de frågor som jag har ställt.

Anf. 59 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Även jag vill tacka justitieministern för svaret.

Vi vet ju att EG-kommissionens förslag, som man nu har inhämtat synpunkter på, är mycket generöst. Enligt detta förslag skall man egentligen utgå från att det blir tillåtet att ta patent på i stort sett allt. Cellerna definieras utan undantag som mikroorganismer.

Jag gör precis samma reflexioner på detta svar som dem som Gudrun Schyman precis har redovisat. Jag menar att det är ganska märkligt att det svar som regeringen nu har lämnat inte alls skall ses som någon form av ställningstagande. Visst uppfattas vårt svar i Bryssel ändå som att detta i stort sett är vad Sverige anser om patentfrågorna.

Jag har förstått det så att svaret innehöll ganska passiva synpunkter, att vi avvaktar vad andra länder säger, att vi inte har så kraftfulla invändningar. Men eftersom EG-kommissionens förslag nu är så generöst som det är, förväntade jag mig att vi borde ha sådana invändningar.

Sverige borde ha reagerat kraftigt på detta, precis som Norge och Danmark har gjort. Men regeringen har tydligen formulerat sitt svar på ett något passivt sätt, och det kan uppfattas som att vi underförstått anser att EG-kommissionens förslag eventuellt kan accepteras.

Detta är enligt min uppfattning väldigt oroväckande, och det är fel väg att välja när nu regeringen efterlyser en bred parlamentarisk diskussion omkring dessa viktiga frågor. Det förhåller sig egentligen precis tvärtom. Jag kan definitivt inte hålla med justitieministern om denna tolkning.

Anf. 60 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Frågorna till mig rörde ett beslut som regeringen har fattat om att inte utlämna en viss handling till Centerns ungdomsförbund. Det är det förbundet som har begärt att få ut handlingen, och det är detta som jag har försökt att svara på.

Det finns ingenting märkligt i regeringens hanterande av det ärendet, utan den har skett helt i enlighet med de regler som vi har i sekretesslagen. En helt annan sak är det arbete som pågår inom ramen för de diskussioner som förs mellan EG och EFTA. Vi har möjligheter att under hand ge synpunkter till EG-kommissionen på olika utkast och förslag som kommer därifrån. Detta gäller bl. a. det i det här ärendet aktuella direktivet. Som ni säkert känner till pågår det förhandlingar om att vi skall få möjligheter till ett mera reellt inflytande på det regelskapande arbete som pågår inom EG. Men just nu har vi möjligheter att via expertgrupper lämna synpunkter under hand, och det utnyttjar vi.

Därutöver finns EFTA:s parlamentarikerkommitté. Till den finns knuten en svensk delegation. I delegationen ingår företrädare för samtliga riksdagspartier. Avsikten med delegationen är att riksdagspartierna skall ha möjlighet att nära följa de kontakter som finns mellan EG och EFTA.

Gudrun Schyman har möjlighet att vända sig till vpk:s representant Hans Petersson, och Karin Starrin kan vända sig till centerrepresentanten Per-Ola Eriksson. Savitt jag vet har ingen av dessa i EFTA-delegationen begärt att få se EFTA-handlingarna i fråga. Skulle de begära detta skulle de givetvis få se dem. Alla frågor kan diskuteras där. Men det är en sak för sig.

Jag tror att både Gudrun Schyman och Karin Starrin anser att den viktigaste frågan i sammanhangt är den mera långsiktiga frågan om vilken reglering det skall vara av gentekniken. När det gäller den frågan har jag svarat i andra sammanhang i riksdagen att det pågår ett arbete med en bred parlamentarisk kommitté.

Anf. 61 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! När jag ställde min fråga var det inte med utgångspunkt i att jag visste att en hemlig handling inte hade lämnats ut. I stället gällde det hanteringen av hela denna fråga. Jag ser då att det är en mängd frågor som rör Sveriges harmonisering till EG som har hemligstämplats och som inte kan debatteras i offentligheten. Jag tycker att det är lika upprörande varje gång.

Nu gällde det dessutom en fråga där flera riksdagsledamöter, även från lagutskottet och EFTA-delegationen, visade stor undran och inte hade någon aning om detta papper. De hade inte begärt att få papperet eftersom de inte visste om dess existens.

Det reella inflytande som Sverige skall få efter fortsatta förhandlingar är en helt annan sak. Jag tror inte mycket på det. Men att lämna synpunkter under hand, som nu görs, i EG-harmoniseringsarbetet kan ju inte utesluta att man talar om i det egna landet vilka synpunkter som lämnas. Det kan rimligen inte vara så. I så fall tycker jag att man skall protestera mot det.

Jag känner till denna delegation. Jag skall själv inta mitt partis plats där. Jag får väl då möjlighet att återkomma i frågan. Men jag tycker att den är mycket illa hanterad av regeringen.

Anf. 62 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Det första man borde ha fått veta inför denna begäran om synpunkter kring EG-kommissionens förslag är vad som gäller i Sverige i dag, dvs. att vi följer 1967 års patentlag som inte tillåter patent på liv. De frågetecken som kan uppstå är att man inte vet hur lagen skall tillämpas och tolkas när det gäller alstring av liv.

Jag går inte in närmare på lagtexten nu. Frågan är vilken uppfattning omvärlden skall få av Sverige. Naturligtvis måste det ges klara besked – inte ett sådant som har lämnats nu.

Har den svenska regeringen inte möjligheter att under hand lämna synpunkter?

Har den svenska regeringen inte fått denna fråga som man passivt har besvarat?

Anf. 63 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Gudrun Schyman! Det finns ingen anledning att sätta likhetstecken mellan förhållandet att en viss handling på grund av sekretesslagens innehåll inte kan utlämnas till en viss begärande och att det skulle omöjliggöra en allmänpolitisk debatt kring dessa frågor. Det är helt olika saker.

Karin Starrin! Vi har anledning att fortsätta att diskutera sakfrågorna. Det är också en helt annan sak än förhållandet att ett visst dokument inte kan utlämnas till offentligheten.

Jag tror att man måste ha som en självklar utgångspunkt när dessa gigantiska uppgifter hanteras i sak och form, att diskussioner pågår i dag mellan expertgrupper där många tjänstemän på olika nivåer är inblandade och att det innebär att regeringen inte har tagit ställning till varje fråga.

Anf. 64 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Justitieministern för en något kryptisk argumentation. Det är inte fråga om att stoppa den allmänpolitiska debatten i denna mycket viktiga fråga där papper hemligstämplas så att det inte går att få veta vad den svenska regeringen ger för underhandsbesked angående EG-kommisionens förslag. Det är inte heller fråga om det som Karin Starrin tog upp. Det är alltså inte fråga om vare sig det ena eller det andra. Vad är det då fråga om? Vad tjänar det till med detta hemligstämplande? Varför förs det inte en öppen debatt i dessa frågor? Vad är det fråga om när arbetet med anpassningen till EG pågår just på detta sätt? För vem är detta en fråga att diskutera?

Anf. 65 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag vill verkligen välkomna denna breda diskussion. Jag vill koppla funderingarna till hur arbetet framskrider i EFTA-kommitten inom riksdagen. Justitieministern hänvisade till att vi kan ta kontakt med våra resp. riksdagsledamöter. Men hur skall de kunna tillföra synpunkter då de inte vet att vissa frågor har ställts till regeringen och att regeringen i sin tur har lämnat svar under hand? Den debatten begriper inte jag. Varför kan man inte öppet deklarerat Sveriges ståndpunkt mer tydligt och kraftfullt i just denna viktiga fråga?

I hela EG-diskussionen och -intregationen vill Sverige ha ett reellt inflytande. Är det fråga om att köpa eller sälja?

Anf. 66 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Låt mig erinra om att den handling som vi nu diskuterar gäller EFTA-ländernas experters underhandssynpunkter på ett utkast från EG-kommissionen. Det är icke fråga om ett ställningstagande från den svenska regeringen. Låt mig återigen understryka detta. Jag tror att Karin Starrin har bättre möjligheter att utröna den svenska delegationens arbetsformer själv än att jag försöker besvara den frågan här.

Anf. 67 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! "EFTA-ländernas experters underhandssynpunkter." Vad kan det vara för något, om det inte är en redovisning av de politiska opinionerna i dessa frågor? I Sverige är denna fråga föremål för politisk diskussion. Det finns inte något enigt uppträdande i denna fråga. Vi är flera partier som är mycket kritiska till EG-kommissionens förslag. Det finns andra partier som är mera positiva. Det är ju en splittrad bild. Är det den bilden som experterna visar? Eller har de egna tolkningar på expertnivå som inte har någon politisk förankring?

Anf. 68 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Även jag gör denna koppling när justitieministern betonar att hon vill erinra om att detta är ett besked bara till EFTA-ländernas experter.

Behöver inte de få veta Sveriges grunduppfattning i just denna viktiga fråga om patent på liv? Är det inte det som skall vara överskriften på ett sådant brev? Kan vi få höra från justitieministern ett klarläggande om detta utan att hon för den skull bryter mot sekretessprincipen?

Anf. 69 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! När den särskilda kommission som jag har aviserat har genomfört sitt arbete kommer Sverige att ta ställning, grundad på en bred parlamentarisk bedömning.

Anf. 70 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag har förstätt att det blir en parlamentarisk kommission, som kommer att avge ett yttrande. Jag undrar bara vad det är man sagt hittills.

Jag läser i den här artikeln i Ny Teknik t.ex. att en handläggare på justitiedepartementet, Fredrik von Arnold, först säger att det inte finns någon samlad svensk synpunkt men sedan modererar sitt uttalande till att man i och för sig är enig men ännu inte helt har resonerat ihop sig inom de olika departementen. Har då de olika departementen i dessa frågor en apolitisk inställning, som står under, över eller vid sidan av partipolitiken? Vi i det här huset tror väl ändå att det är de politiska bedömningarna som skall vara vägledande för hur Sverige skall ta ställning i dessa frågor i förhållandet till EG:s förslag.

Anf. 71 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag vill bara upprepa hur jag uppfattar en sådan här skrivning och hur jag uppfattar det hemligstämplade beskedet. Jag tycker bestämt att det är Sveriges grunduppfattning som skall framgå av ett sådant här brev. Naturligtvis är det synpunkter i den riktningen som även experter bör få del av.

De olika förklaringar vi fått i dag kan inte vara tillfredsställande, men jag förstår att vi inte kommer längre i debatten nu. Jag tror inte att de här stora frågorna skall hanteras på detta sätt i fortsättningen.

Anf. 72 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag tycker att jag mycket noggrant har besvarat den fråga som ställts till mig och som gällde varför en viss handling inte lämnades ut till Centerns ungdomsförbund. Jag har ingenting mer att tillägga i den här frågan.

Anf. 73 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Herr talman! Jag kan förstå att justitieministern inte har något mer att tillägga, om hon har uppfattat frågan på det sättet. Jag ställde frågan till Anita Gradin, eftersom jag tyckte att det gällde även innehållet, dvs. hanteringen av diskussionerna mellan EFTA och EG och hela konstruktionen av denna anpassningspolitik. Jag har förståelse för att justitieministern inte kan gå

längre än så här, och jag beklagar da att Anita Gradin inte kunde svara på frågorna.

Prot. 1989/90:84
13 mars 1990

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

17 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkande 1989/90:UU18
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1989/90:AU17 och AU19
Bostadsutskottets betänkanden 1989/90:BoU10 och BoU11

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1989/90:104 Undersökning av olyckor
1989/90:115 Reviderade anslagsberäkningar för budgetåret 1990/91 avseende vissa departement, m.m.

19 § Kammaren åtskildes kl. 17.03.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 13 mars

1 § Ny ersättarordning för riksdagsledamöter	1
2 § Justering av protokoll	1
3 § Ledighet	1
4 § Svar på frågorna 1989/90:443 och 447 om privata initiativ för be- vakning av Sveriges kuster	2
Försvarsminister Roine Carlsson Viola Claesson (vpk) Gudrun Schyman (vpk)	
5 § Svar på fråga 1989/90:428 om bistånd till Rumäniens aidssjuka barn	4
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén Hugo Hegeland (m)	
6 § Ajournering	6
7 § Återupptagna förhandlingar	6
8 § Svar på fråga 1989/90:452 om märkning av kosmetiska preparat, som testats på djur	6
Statsrådet Margot Wallström Martin Olsson (c)	
9 § Svar på fråga 1989/90:450 om den maringeologiska karterings- verksamheten	7
Industriminister Rune Molin Karin Falkmer (m)	
10 § Svar på fråga 1989/90:412 om preliminärskattetabellerna och det tillfälliga sparandet, m.m.	10
Finansminister Allan Larsson Hugo Hegeland (m)	
11 § Svar på fråga 1989/90:434 om avdraget för räntekostnader i det nya skatteförslaget	12
Finansminister Allan Larsson Knut Wachtmeister (m)	
12 § Svar på fråga 1989/90:439 om vinningsrekvisitet i miljöskydds- lagen	14
Miljöminister Birgitta Dahl Lars Ernestam (fp)	
13 § Svar på fråga 1989/90:448 om besiktning av vilt som överlåtes av jakträttsinnehavare	16
Jordbruksminister Mats Hellström Olle Östrand (s)	

14 § Svar på fråga 1989/90:449 om kompensation till mjölkproducenter inom stödområdet	18
Jordbruksminister Mats Hellström	
Bengt Rosén (fp)	
15 § Svar på fråga 1989/90:454 om bedömningen av riskerna med odling av gentekniskt förändrade växter	20
Jordbruksminister Mats Hellström	
Karin Starrin (c)	
16 § Svar på frågorna 1989/90:451 och 453 om regeringens ställningstagande till EG-kommissionens förslag om patent på liv	23
Justitieminister Laila Freivalds	
Gudrun Schyman (vpk)	
Karin Starrin (c)	
17 § Förnyad bordläggning	29
18 § Bordläggning	29

